

SLOVVENIJA.

List 15.

V torek 23. Velkiserpana

1848.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrahtuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 6 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Vsim Slovencam!

Podpisanemu društvu je bil naslednji klic iz Zagreba zastran domorodnih prineskov z to prošnjo izroččen, de bi se, kolikor je le mogoče, razširil in de bi se po njem dobljeni darovi na zaznamvani odbor v Zagreb odpravili:

„Vpravljačiči odbor, pooblasten od zbora kraljestva hervaškiga, slavonskiga in dalmatinskiga, v ti burni in nevarnosti polni dobi domovine naše;

Poznaje silne in velike potrebe, ktere tirja varnost, mir in red domovine;

Zanašaje se na domoljubje domorodcev, sklenil je dne 23. Maliserpana t. l.:

De se za potrebe in rešenje domovine odpre podpisovanje dobrovoljnih prineskov, ki se ne samo v gotovim dnarju, v zlatu ali srebru, ampak tudi v vsakim drugim, kar je za bran domovine potrebno, kakor v orožji ali hrani za ljudje in konje, na darilnik domovine položiti zamorejo.

Bratje domorodci!

Sveto je ime domovine. Ona je naša občna mati. Ona je sveta tista zemlja, na kateri so živeli očetje naši, in na kateri in za katero so oni znoj svoj in kri svojo prelivali; v kateri so oni hladni grob našli.

Ona je zibka mladosti naše; ona polje veselja in truda moževne dobe naše; ona palica in podpora starosti naše; ona poslednič mirno počivališče za trudne kosti naše.

Bratje domorodci!

Ta naša domovina, ta naša ljubljena mati, ta naša sveta zemlja je v veliki in strašni nevarnosti.

Iz več strani nabirajo se okoli nje trume (čete) oborožanih sovražnikov.

One zamorejo vsaki dan se v naše zemljo zagnati in pokončati z ognjem in mečem vse, kar jim v roke pride, ljudi, živino, hiše in polje.

Potrebno je tedej, de se domovina naša v varnost spravi, kolikor je mogoče, in de s jako roko dočaka vsakiga neklicaniga gosta.

Ali k tem je potrebna dnarna moč, brez ktere je zastoj tudi nar večji telesna krepost.

Bratje domorodci!

Vsakteri torej, komur je domovina ljuba; komur je na sercu narodno poštenje, komur je ležeče na ovarvanju lastniga premoženja in lastne svobodnosti, naj položi na oltar domovine veselo in radostno dar svoj, in genij slavjanskiga naroda našiga bode po velikosti vaših darov racunal rodoljubje vaše in verjetnost bližnje prihodnosti naše.

V Zagrebu dne 23. Maliserpana 1848.

V imenu vpravljačičiga odbora Predsednik:

Mirko Lentulaj l./r.

Desiravno je še mogoče se terdno nadjati mirne poravnave madžarsko-hervaških razpertij, je vendar hervaško-slavonski deržavni zbor v Zagrebu prisiljen, nar večji priprave delati za nesrečni boj, kakor se v tem pozovu vidi.

Slovensko društvo v Ljubljani, ki je bilo narprimerniši najdeno za razglasenje tega klica na pomoč, misli, de se v tem izrednim ali nenavadnim primerleju popolnoma ravná po svojim namenu, varvati namreč narodnost in obstoj edine in mogočne deržave, za katero mora živo biti serce vsakiga domorodca.

Društvo slovénsko tedaj ta pozov vsim Slovencam z priserčno željo oznani, de bi se razodela vnetost za pravico naših sosedov v obilnih darovih, ktere žlahtno, svojimu Cesarju vsigdar zvesto vdano, za svojo narodnost in ustavno svobodo goreče ljudstvo toliko zasluži, — ljudstvo, ki za varstvo Cesarstva vedno na njegovih mejah čuje — ki je pri vsaki priložnosti za skupno domovino kri in blago darovati pripravljeno in ki se je ravno zdaj na Laškim za obderžanje cele Austrie bojevalo in sovražnika premagalo; — ljudstvo, ki se samo zoper stransko krivico Madžarov vzdiguje, ki ga proti vsi zgodopisni (historijski) in prirojeni pravici v sramotni jarem vkovati in po tem pokončati hočejo, — ljudstvo, čigar glava je vitežki ban Jelačić, kteri goreč za narodno svobodnost svojiga naroda, in nadušen bandero za cesarstvo razgrinja, kteri stoji v kljub vsemu madžarskimu dolženju prosto in svobodno v svoji posvečeni časti, ki je od svojiga Cesarja v Inšpruku, in vnovič od njegoviga svitliga namestnika, nadvojvoda Joana na Dunaju milostljivo sprejet in posloven, v cesarjevem mestu z neštevilnem počesenjsem povisan bil, — na čigar pragu je občno spóštovani minister ko narodni stražnik v straži bil, — čigar obnašanje in politiško ravnanje mu je na ravnost serca vesoljniga sveta naklonilo, — to ljudstvo — vsigdar zvesti člen naše deržave, — ne sme in ne more poginiti zavoljo stranskih zatiravnih željá Madžarov, ktere je že občni (javni) glas obsodil.

Poglejte v bližnjo prihodnost, dragi Slovenci! v kateri bode madžarska gospodarljivost, ako se ji meja ne stavi, kmalo Vaše pokrajine od Štajerske dežele do jadranskiga morja z verigami obdala, ktera je že stavljati počela, in ki potem tudi Vašo narodnost — to po ustavi zagotovljeno svetišče — v nevarnost pripraviti vtegne.

Z terdnim zaupanjem pričakuje torej slovensko društvo, čigar dolžnost je po postavah lastno narodnost braniti, de ta od sosedne dežele zaslisani klic ne bode udaril na serca Slovincov, brez de bi jih ne ganil, svojim sosedam na pomoč priti, ktera ko se potrebnim bratom podá, ob enim tudi lastno narodnost varje.

Karkoli radovoljni dar prinese, ako je še tako majhen, ožlahtni bratovsko roko pomočnika. Vsaki prinesik, ki se v ta pravičen namen izroči, je milodar na oltar naše splohne domovine, — naše Austrije!

Slovensko društvo bode sbiralo z veseljem vse poslanske prineske; jih bode oznanilo po časopisih, in jih, kamor so namenjeni, odpravilo. Ker pak čas sili, je treba nagle pomoči! Ako je kak za sveto reč posebno vnet rodoljub v svoji okolici biro napravil, naj tudi nabrane prineske brez odloga podpisanemu društvu poslati blagovoli, de se naprej oddajo.

Slovensko društvo v Ljubljani, desiravno je zavoljo mnogoterih sovražnih zadržkov, ki mu jih nevredno in sramotno posnemanje ptujšine in sebično koristoljubje nasproti stavlja, komej do mladenške moči prišlo, ohrani potolažljivo prepričanje, de bode njegovo prizadetje, toliko važno dušno narodno napredovanje povzdigniti, vzajemno zaupnost vterdilo in s tem njegovi obstoj in razcvet v prid naroda vkrepilo in le na ta blagi izid se zanašaje je društvo omenjeni pozov občinstvu izročilo.

V Ljubljani 15. dan Velkiga serpana 1848.

Slovensko društvo.

Slavenska sloga.

(Dalje.)

Vsi narodi se sjedinjujejo in združujejo, Francozi, Italijani, Nemci in drugi; samo mi bi ne smeli svoje slavenske brate za brate spoznati. Magjari so prav navlaš poslali po Evropi in po Aziji jiskat, ali bi se morebiti kje kak narodič najšel, kateri bi bil s magjarskim v zlahti, mi bi se pa ne smeli bližej upoznati s svojimi bratji, s katerimi v jednej državi, kakor bi rekel, v jednej hiši, vkup živimo. Beži, beži! — Nemci se sjedinjujejo, ako ravno pod 38 vladami živijo, mi bi pa ne smeli se sjediniti, kateri pod našim cesarjem stanujemo. To so same zvižaje. — Nemci se sjedinjujejo, de bi moralo naše cesarstvo zibniti (kein Oesterreich mehr!), da bi se morala razdeliti, jedna strana Magjaram, druga tistim Nemcam v tistim Frankfurtu napraviti, to jim ni nobena pregreha, — mi pa hočemo se sjediniti, da cesarstvo našemu cesarju celo ohranimo in obdržimo — to, pravijo protivniki naši, da je pregreha. Ali resnično mislijo, da jim bodo pametni ljudi verjeli, ali mislijo, da je cel svet tako neumen in tega ne more razbrati?! Po takih lažih in zvižajih bodo se pred vsim svetom ob vso pouzdanje pripravili, da jim nikdo ne bode nič več verjel. — Oni vse počnejo, da bi slavenske rode med seboj razdražili, bezočno in nesramno legajo v svojih novinah in časopisih črez vse Slavene v obče, pa spet črez pojedine naše rode, postavim: pred Slovenci čedijo črez Poljake, Čehove, Slovake in tako dalje; pred njimi obrekujejo pa spet nas. Ako bi hotel tim brezobraznim obrekovavcem verjeti: bi imel vsaki Slaven po četiri noge in naj manj po šest rogov. Pred vsim bi nas radi med seboj razdražili in potle razdružili; oni se v tem deržijo Meternihovega pravila: Divide et impera, to se pravi: Samo razdruži jih, in brez skerbi jim gospoduješ. Mi smo jim v svojo veliko škodo dolgo časa verjeli, pa sadaj se po njihovih lažeh in zvižajih ne damo več slepiti, mi sadaj že vemo, da nesložni in razdruženi smo slabi in zaverženi, složni in po bratovsko združeni pa močni in pred svetom važni in imenitni; sadaj je pri nas, kakor se je pripovedalo, mlačen veter potegnil, in vsem ljudem jedno misel dal, po kateri bomo, ako Bog dá, boljših časov dočakali; sadaj je tista srečna in bogoslovljena misel med Slaveni povsod razširjena, in ta misel je sledeča:

Slaveni smo si bratji in se imamo po bratovsko ljubiti, složiti in združiti.*

Zato v sadajnih časih Slovenci tako serčno želijo v jeden narod v jednim kraljestvu Slovenia (Königreich Illyrien) s jednim sboram sjedinjeni biti — od tod, od te srečne sloge in bratovske ljubezni pride, da so se naši sosedi in bratji Horvati in Serblji združili in da tudi mi Slovenci želimo se z njimi združiti.

Da se sami prepričate, ljubi Slovenci! kako Horvati svoje bratje k slogi in k bratovske ljubezni prijazno vabijo, tukaj sami berite, blizo takole pišejo in govore*):

„Dragi bratje! Imenitna in važna doba je sadaj za pojedine ljudi in za cele narode. Vsaki narod si prizadeva, da bi si svobodo in narodnost utverdil, da bi v prihodno drugim svobodnim narodam jednak in raven srečno in slavno živil. Brat jišče brata, da se z njim sjedini in po tem sjedinjenju pokrepča in osreči.

Naše dežele so bile od nekdanj bolj združene in so bile srečne, so bile svobodne, so bile silne in mogočne, spoštovane od ptujcov, ljublene od Slavenov.

Zviti ptujec je pa vedno zvižajil in neumno si prizadeval, da nas razdeli in oslabi, on ni hotel nas spoznati za bratje, temoč imeti nas le za hlapce, za sužne.

Mi smo pa sadaj postali samostalni in že-

limo in hrepenimo s vami spet bratovsko se sjediniti. Mi se nadamo in upamo, da tudi vi želite s nami se združiti, kakor smo v starih časih združeni bili.

Da se pa sami prepričate, kako bi bil tak zavez s nami za vas koristen, opišemo vam in razložimo naše pravice in kaj še za napred želimo in se nadamo doseči.

Mi vsi prebivalci v Horvatskej in Slavonii smo pred oblastjo, pred sôdam jednaki, vsi smo svobodni. Pri nas ni nikdo več samo po rojstvu gospodski, pri nas ni samovoljnih gospodcev, ni sužnikov, temoč mi smo si vsi bratji, mi smo vsi svobodni.

Mi smo si izbrali za Bana (za kraljevskega namestnika) slavnega moža Jožefa Jelaičiča, kterega ves naš narod visoko spoštuje, in naš dobri vladar nam ga je potverdil.

Mi smo si že od starodavnih časov sami izbirali vse svoje poglavarje, kneze in uradnike (Beamten) in si jih izbiramo še sadaj.

Mi smo že upeljali pri vsih oblastih v pisarnice naš materinski ilirsko-slavenski jezik.

Mi smo svobodni ljudi in zato smemo svobodno govoriti, pisati in tiskati dati.

Mi napravljamo povsod stražo narodno (Nationalgarde).

Mi nimamo koleka (štempelna), nismo ga nikdar imeli in ga tudi nočemo nikdar imeti.

Pri nas ni potuhnjenih policajov (špicelnov).

Duhan (tabak) sme vsaki svobodno sejati, z njimi tergovati, ga kupovati, prodajati in se ga služiti, kakor se komu sglubi.

Te lepe pravice že sadaj imamo, za napred pa še zadobiti si prizadevamo sledeče:

Da bomo mogli svobodno tergovati po morju in po kopnim — in da se sol sme dovoziti iz Sicilije, iz Napolja in iz vsih stran sveta (da bode prav dober kup)...

Da bode cel naš narod gledé svojega upravljanja nezavisen (unabhängig) od vsakega drugega naroda, ptuje narodnosti in jezika, in da zvunaj vladarja in Bana nobene druge višje oblasti ne prizna, temoč, da si napravi svoje verhovno centralno upravljanje, kterega glava naj je naš Ban.

Da se vsi nauki v naših učiliščih in šolah bodo učili in se razlagali v našem jeziku. Da se v Zagrebu utemelji vseučilišče.

De bode dolgo pravdanje s neskončnimi pisarijami henjalo, in da se imajo vse sodbe deržati javno in ustmeno (to je očitno in da se bode samo govorilo mesto pisarije)....

Da se ima vsakega leta deržati narodni sbor (Nationallandtag). Na te narodni sbor bode poslal narod po svojej volji izbrane poročnike (Deputirte) iz vsih stran in krajev, in tam bodo ti poročniki naroda delali, da se vse te naše želje dopolnijo in dosežejo, in da se pravične pritožbe naroda in pojedinih krajov odvernejo.

Po bratovsko vas povabimo, da tudi vi na ta sbor svoje poročnike pošljete.

Kar imamo svobode in pravice, želimo s vami deliti; kar dobrega za sebe zadoseči mislimo, želimo da bi tudi vi vsega deležni bili, da bomo tako pravi bratji, ki vse dobro delimo, in vsakej nesreči in vsakemu sovražniku složno in združeno se soperstavimo.

Dragi bratji! kadar bomo sjedinjeni ni treba, da bi bili mi od vas, ali vi od nas več ali manj, temoč mi bomo vsi jednaki, vsi med seboj ravni v pravicah in dolžnostih.

Vi si boste sami izbirali svoje poglavarje, sodnike, starešine (Behörden) in uradnike, kakor si jih tudi mi sami izbiramo; zibnili bodo nemškutarski škercji, in vi boste imeli svoje sine v javnih službah in uradih, kterim boste upravljanje svoje dežele poverili in zaupali.

Vi si boste sami davke omerili, kolikor boste spoznali, da bode za narod in deželo potreba; boste odpravili in odstranili kolek, policaje (špicelne) in vse kar vas gnete in težči, boste kakor iz novega od smerti ustali....

Razdruženi smo bili slabi, vbogi, nesvobodni; sadaj ko smo postali svobodni, sjedinimo se, pa bomo močni, veliki in imenitni pred celim svetom.

Bratji! ako nismo na vsaki kraj, kamor bi trebalo, to povabilo poslali, prosimo vas oprostite in ne zamerite nam, ker to nismo iz kakega preziranja storili, temoč jedino zato, ker ne poznamo na tenko vse vaše kraje.

S Bogom bratji! gledajte, da se naši in vaši poročniki sjidejo na narodnim našim sboru v Zagrebu. Bog vam bodi v pomoč!*

To je ljubezniva beseda! Tukaj berž spoznaš iskreniga brata; tukaj se kaže, da kri ni voda! — (Dalje sledi.)

Austrijsko Cesarstvo.

Dunaj.

Ministerstvo pravice je vsem c. kr. sodnim oblastim vkazalo vse deržavljane (Staatsbürger) brez razločka stanu v sodnih odpisih s besedo „gospod“ ali „gospa“ nagovoriti in ako tirjajo jim sedež pred sodbo podati.

Vseučiliša se bodo letos 1. dan mesca listopada pričele. —

Deržavni zbor se je dalej dne 16. 17. 18. t. m. o kmetijskih razmerah posvetoval. Vsi so ene misli, de mora vse podložništvo na ravnost nehati; samo o tem se prasa, ali bodo grajšaki odškodvani ali ne. Izmed slovenskih poslancov sta govorila v ti reči gg. Doliak in Goriup.

V seji 16. d. je povedal minister Doblhoff na Löhnerovo vprašanje, de deželni zbori, ki se ravno zdaj derže, kakor p. r. Koroški in Štajerski deželni zbor, ne namestujejo deželo, in de njih sklepi niso veljavni, ampak se za gol svet in za pripravo deržati morajo.

V seji 17. t. m. dopoldne je vprašal Zimmer ministra Latoura, ali je nemško ministerstvo vojske tudi od Austrie kako armado proti Dance tirjalo in ali se je temu tirjanju zadovoljilo. Minister je odgovoril, de je iz začetka sicer kaj taciga tirjano, po prihodu nadvojvoda Joana v Frankobrod pa opušeno bilo.

Popoldne so bili zopet predsedniki izvoljeni in sicer za predsednika je izbran dozdajni namestnik Štrobah, za perviga namestnika Hagenauer in za družiga namestnika Strasser.

V seji 18. je povedal šuželka, (kteriga nikjer ne manjka) kako de je bil Kuranda, ud nemškiga Frankobrodskiga zbora, v českim mestu Kolín zasramovan, de je kumej po zvižaji všel, ter je ministra pravice vprašal, ali bode skerbel, de se kaj taciga več ne primeri nemškemu zborniku? ali bode enako postavo dal za osebno varnost Frankobrodčanov, kakoršno je za austrijanske poslance že dal. Minister Bach je rekel, de vpa, če je res, kar je šuželka pravil, de se je tu le v enim kraju prigodilo, in prebivalci v českim, naj bodo Slavjani ali Nemci, sploh takiga obnašanja gotovo hvalili ne bodo, de pa za Frankobrodške poslance naj Frankobrodski zbor sam skerbi, kakor je on (Bach) za austrijanske poslance postavo dal. Šuželka s tem ni bil zadovoljen, ali ministru se ni zdelo, se dalej z njim prepirati. —

Neki Nemec ali Jud popiše iz Dunaja v 229. listu časopisa „Allg. Augsb. Z.“, kako de je bil g. Zimmer v deržavnim zboru razžaljen, ker je iz ust ministra Latura zaslišal, de austrijanski vojsaki ne bodo vsigdar nosili nemških barv, ampak samo v službi za Nemce, — ter tako le zraven modruje: Čudimo se, de je zbornik Zimmer še le zdaj to zvedil. „Hat doch Hr. v. Doblhoff offen die Tragweite seines Deutschthums damit ausgedrückt, dass er ehrlich und gerecht sei.“ To se pravi po slovensko: Kdor je pošten in pravičen, ni pravi Nemec. — Slovenski Nemcov zagovarjavci! izkažite, de te besede niso prav poslovenjene!

Slovenske dežele.

Dan 15. Velkoserpana je bil važen ali imeniten za slovenske štajerce, ja za vse Ju-

* Prispodobi Novine dalm. horv. slavonske list 46. l. 1848: Okružno pismo Varaždinske varmedie na dalmatinske oblasti.

goslavene. Na taj dan se je sošlo v Polčanah okoli 500 ljudi. Ker pa poslanec te okolice g. Šturm, kakor je obljubil, ni mogel s Dunaja priti, je med ljudstvom nekako nejevolstvo vstalo. No g. Dr. Kočevar mu je zadostil, kir je razložil, zakaj da ni mogel poslanec priti — ino več drugih potrebnih reči. Mnogo se je govorilo od odkupljenja davkov, zakaj ljudje čedo poprej v tej stvari kaj zvediti, potem se še le da od kaj druga govoriti. Kadar se je že več del ljudstva razšel, so se rodoljubi le od slavjanskih stvari pogovarjali. Pervi predlog je bil: da bi se prinesci v novcih, orožju i. t. d. za horvaško armado pobirali ino svetl. Banu poslali. Taj predlog je bil jednodušno primljen in g. Križaj, kantonski glavar iz Planine (Montpreis) je velkodušno rekel, da bode imel za neke dni 50 rajniš sr., jeden štuk, in drugo orožje perpravleno, in ako bi mu nihče ne pripomagal, hoče vse to iz svojega dati. Premislite dragi Slovenci taj važni predlog, zakaj Horvati se ne potegujejo le za svoje, ampak tudi za naše pravice in Bog ve, ako še mi v teh burnih časih v tako stisko ne pridemo, gde bi nam naših hrabrih bratov po kervi in jeziku potreba bilo, zatorej Slovenci na noge! Drugo je bilo sklenjeno, da se od strane Slovincov, ali ako bi mogoče bilo, od strane vseh avstrijskih Slavjanov na Frankobrodski zbor protestacia s mnogimi podpisi pošle, kateri se proti vsaki zvezi s nemško novo deržavo zoperstavimo. Tudi se je govorilo o adresi, katero bi Slavjani na nadvojvoda Janeza poslali; o tej stvari se še bojo drugokrat bolj na tanko pogovorili. Drugi so predstavili, naj bi Štajerski Slovenci na stališe (stanove) protestacio dali proti sklepu njihovim, da ima biti Štajerska nerazdeljiva dežela. Per tem zboru je bilo mnogo rodoljubov od bližnih in doljnih krajov, tudi jeden horvaški rodoljub nas je počastil, ki je mnogo o slavjanski politiki govoril. —

* Pri kolodvoru železne ceste v Celji se here naslednja slovenska prepoved:

„Postopanje te kralške zessarske shelesne zefle, to je: hodit, vosit inu jagat na shelesni zefli, je po osnanila tega ufsokiga steierskiga Guberniuma od 19 Majnika 1844 No. 8097 za ufsakiga prefs rezlezhka per strafingji prepovedanu“ — Bog se vsmili!

Iz Pazna v Istrii 14. t. m. Predvčeranjim smo zvedili, de se bode Cesar na Dunaj vernil, in pred že smo bili novico prejeli, de se je Milan podal. — Veselje in zanganje prideta nazaj.

Naš vredni predsednik občine Slokovič je dal obćnim željami besede, in obhajali smo krasno pobratenje na prijetni trati Svete Petronile. Pod milim nebam je bila gostija. Napijalo se je sosebno na slavo Cesarja in Radeckiga; veseliga ukanja ni bilo konca ne kraja. Prepevalo se je po hervaško in radostnih „živio“ ni moč presteti. Prijeten ples je veselico sklenil. Mi Istrijanci smo godniši za svobodo od marsikteriga visokoomikaniga ljudstva. To se pokaže v žalosti in radosti; zakaj nebeška iskrica pri nas ni padla na razpadljivo, nagnjito germado, ampak v celotno iz rodovin in obćin lepo izpeljano truplo, kjer gospoduje zdrav razum in ne puhlo modrijanstvo, pristna vera in pobožnost, in ne nečastno tercjalstvo in hinavstvo. (A. B. z. W. Z.)

Hervaska in slavonska dežela.

Iz Zagreba 9. t. m. Vsa naša moč le v Granicarih počiva, Granica ne postavi samo svojiga posledniga in zadniga moža na polje, Granica prekosi druge kraje tudi v domorodnim čutu in v prineskih za vojniške potrebe. — Komisarji, ki zdaj sbirajo prineske za vojsko, se nemorejo načuditi nad tolikim domorodstvom v Granici. Male dekleta odpirajo skrinjice in prinašajo po 2—3 gold. rekoč: evo ti, gospodine, za domovinu!

Iz Zagreba 13. t. m. Vbogim Serbam pride zguba za zgubo. Obžalovali smo Goiča

in Stanimiroviča, jokali se za Vukailovičam — zdaj zopet slišimo žalostno novico o poginu vučeniga profesorja Stojackoviča. Vsi ti učeni možje vodijo ljudstvo svoje sami na polje, zato se čuditi ni, de v sovražne roke padejo, če prav druga armada dosti škode ne terpi. Madžarska divjost in sirovost preseže vse misli: oni vse poznane vodje ljudstva, sosebno slavne pisatelje obešajo. Strašno je za to maševanje Serbov, in boj njih družiga konca ne zna, kot pogubljenje Madžarov. —

(Národní noviny.)

Iz Oseka 12. Velkoserpana. Te dni je prišlo kaj prijateljsko pismo od madžarskiga ministerstva na naš njemu zvesti magistrat (mestno gosposko), ki ga opominja zavoljo velike nevarnosti domovine, de mu pošle dnarjev kolikor more in 100 mož, in v ravno tistim času je prišel tudi na verovitiško županijo neki ljubeznivi pozdrav, de tudi ona priteče očestvu, ki je v nevarnosti, v pomoč, kakor zvesta hči domovine madžarske. O siromašni ministerium, si se prerajtal! De bi vedil, koliko je v Oseku tebi zvestih bi kamenje va-nj metal, ter naglo proč odrinil. Že vidim; ti za slamo prijemaš, de ne vtioniš. Ali bodeš vtinil. Res je sicer, de so tudi pri nas nekteri Madžari, ali naj se samo spodijo gospodi beamterji (častniki), in naši namestijo, čigar se za kaki dan nadjamo; bode spet vse banovo; zakaj naši Švabi (tako imenovani deutsche Brüder, povsod Slavjanov nadlega) že popušajo rekoč: „das nimmt kein gutes Ende, die Raitzen (!) halten sich unten fest!“ (Beogr. nov.)

Lombardsko-beneško kraljestvo.

Novice iz Milana dne 14. in iz Padue 15. so prav važne. V nedeljo je odperla Brescia generalu d' Aspre svoje vrata. Okoli 3000 študentov, ki so se staviti hotli, so bili od ljudstva spametvani in od generala razorožani. V pondelik je stopil general knez Švarcenberg v mesto Bergamo. V Pizzighetone je komandant piemonteski strelni prah zažgal, de je bilo vse v zrak raznešeno. V Milanu je mir.

General Velden je v Padovi. V celim lombardsko-beneškim kraljestvu so kmetje Avstriancam vdani.

Ogerska dežela.

Iz Pančeva 11. Velkis. En oddelik naše vojske 400 mož pod vodstvom majorja Milojevića, odide pretečeno nedeljo s 3 štuki iz Perlezkiga tabora, de sovražniku preseka združenje z Veršcem, in srečno do Neuzine pride, kjer se vtabori. Neprijatelj videči odtod za se veliko nevarnost, navalil zdaj z veliko močjo (okoli 6000) na ta naš novi tabor; saboto in nedeljo se je bilo ves dan, in neprijatelj nam nič storiti ni mogel, dokler nas v pondelik iz vsih strani ne obda. Videti to naša vojska, naumi z napadam na sovražnika vdariti, razbiti ga in sebi pot storiti.

Pozvavši Boga v pomoč, vdari en odsek od 100 ljudi, pod vodstvom mladiga Stefanoviča iz Beligrada, proti noči z bajoneti na središe (centrum) sovražno in tako ga srečno razbije, de so naši prav malo škode terpeli, odzad pa so uni biti počeli, tako de je neprijatelj v dva ognja prišel, ognjeni boj se je pričel, pa na zadne je vendar sovražnik v begu rešenje iskati moral. Tu so naši razun orožja in priprave tudi 70 vojšakov in okoli 100 madž. gardistov vlovili.

Tudi se pripoveda, de so Madžari pri Čurugu, pri Beli cerkvi in pri Careviču potolčeni bili. (Serbsk. Beogr. nov.)

Ptuje dežele.

Poznansko.

Gazeta Polska tako le govori o razceplenju Poznanskiga vojvodstva po Frankobrodskim zboru: Storzeno je tedej delo nepravice — z zmago je ovenčano nasilje nemških kolonistov (naselnikov), k poprejšnemu ropu pridani je novi rop — dokončano in s slovesnim poterjenjem nemškiga zbora posvečeno je četero razdelenje Polske dežele. Izderti ste nam in pritisnjeni k Nemstvu dve tretjini vojvodstva. Kar se despotismus samovladnikov priderznil ni, to je storil zbor naroda svobodniga, naroda, ki je napisal na svoje bandero: Svoboda, pravica, razsvetljenje. Imamo biti Nemci na

zemlji očetov svojih, imamo biti Nemci na narstari grudi Lehov, imamo biti Nemci na poljih, ki so narpopred zagledale beliga orla. Imamo biti Nemci mi in sinovi naši in vnuki naši. V nemškim mestu ima počivati pepel Boleslavov, na nemški loci ima stati kočica Piastova, nemška terdnjava proti Slavjanstvu ima biti veliki naš grob Premislov. Poznan ima biti nemško mesto. Zasmeyejo se z smeham obupljivim duhovi naših dedov in prededov.

Raztergana je dedina (Erbe) naša, veržena sramota na glave naše; zlobnost je razlita nad žertve od zbora naroda svobodniga, svobodni namestniki so metali va-nj obilno laži in sramotenje, ter so prelomili pravice naroda, pravila (vodila), ktere so sami za svete spoznali, s kterimi se bahajo pred svetam, so izderli svobodo, v imenu ktere so se sošli, so izderli drugim svobodo s toisto roko, s ktero sebi postavljajo oltarje svobode.

Narod nemški je otemnil zarjo svoje svobode z krivico, zato mu bode svoboda njegova še dolgo — laž, zakaj on ni hotel pri drugih tega spoštovati, od čigar je želel, de bi pri njem bilo spoštovano. Pervi čin nemške svobode je zlobna vojska proti Laham, ropateljna vojska v Šlesviku, nasilje proti Čeham in četero razceplenje Polske.

Taki početik ni požegnan. Pred ali poznej pade na krivičnost narodov, kakor na krivičnost posamesnih ljudi — zaslužena kazen. Kdor ne spozna pravice drugih, bode tudi lastno prestopil — kdor je obropal bližniga, bode tudi samiga sebe obropal! Prepustimo to Bogu in zgodopisu!

In kaj nam je storiti? Moramo se odreči svojih spominov in zgodov — moramo se odreči svojiga jezika, pravice, prepričanja in narave? moramo se odreči narodnosti svoje in upa svojiga? moramo se odreči Polske in postati Nemci zato, de so ptujci v sbiraljšu svojim razglasili zemljo našo za nemško? Gotovo ga ni človeka med nami, komur bi v glavo prišla le senca takošne misli! Kar nam je Bog v serce dal, tega ne vduši v nas na sveti parlament! noben parlament ne stori iz ognja vode. Kar smo bili pred tem, to smo in bodemo; in bodemo bolj kakor popred. Iz tolike nesreče smo ohranili svojo domovino celo v sercih svojih, in ta nova nesreče ne omaja tega čutleja.

Edinost, sprava v delu — to bodi naš cilj in konec! — zakaj vsi imamo pred vsem en cilj: „Varvati svoje bitje, varvati svojo narodnost“.

Mi Čehi občutimo s bratji Polaki žalost zavoljo njih nesreče... spoznali smo zopet Nemce; kar so nam žugali, to hudodelstvo so doprinesli nad Polaki. Ali cesto, po kteri Nemci koračijo, ne bode nebo z cvetlicami posipavalo... kratka bode njih nesramna zmaga! — Nam pak Slavjanam se je zopet pokazala v tem dolžnost naša, stopiti v terdni bojni red proti svojim sovražnikom, in pričakovati le iz sebe svoje odrešenje, ne od drugod. (Nar. nov.) — Na to poglejte vi Slovenci, kteri pravite: Unsere Freiheit kommt halt von Deutschland! Pokažite in povejte nam Slovenci, ki od zgodopisa kaj veste, sosebno pa vi slovenski poslanci na Dunajskim zboru, kterih hvaležnost do Nemcov je znana, povejte nam, ktero ljudstvo, odkar svet stoji, se je se z svobodo od ptujiga ljudstva zadobleno zahvalilo, ako si je samo zadobiti ni moglo? Govori se tukaj od celiga ljudstva, ne od posamesnih ljudi, posebno ne od takih, ki so kot „amphibia“ sami za se na to ali na uno navajeni in pripravljeni. Gledajte na narod, ne na se! Ne, ne cvete narodu svoboda, dokler si je sam zadobiti in ovarvati ne more. Slovenci ne maramo ne za nemško svobodo, ne za nemško modrost ali filosofijo, ne za druge čednosti, ktere si je nemška nesramnost v najem (štant) vzela, kakor: deutsche Treue, deutsche Biederkeit, Reinlichkeit, Bescheidenheit (?) Gemüthlichkeit i. t. d., ne maramo za nemško katolsko vero (Deutsch-Katholicismus), ki se zdaj po Dunaju raztresla: — svoboda bodi človeška, operta na prirojene pravice, modrost človeška, čednosti ali kreposti tudi človeške, vera bodi sveta, božja! Kdor je naših misel, stopi na noge, zakaj zadnji je čas!

Francozka dežela.

Slavjansko družtvo (société slave) v Parizu, ktero nema med svojimi udi samo rojenih Slavjanov, ampak tudi zvanajne imenitne može, se bode, kakor zremo, zdaj zopet vstanovilo, zakaj zadne kervave dogodbe v Parizu mu niso dopustile, se shajati. Govori se, de se bode temu zboru tudi pridružil Napoleon Bonaparte (sin nekdanjiga kralja Jeronima), čigar učenost in visoka omikanost je svetu že poznana. Takošna société slave v mestu, kakor je Pariz, zamore močno pripomoči k vzajemnosti Slavjanov. (Slav. Centr. Bl.)

Nepolitiški del.

Slavenske ljudstva. *)

Slavenske ljudstva povzamejo večji prostor na zemlji, kakor v zgodovini, razun drugih vzrokov tudi zato, ker so dalej proč od Rimljanov živeli. Najdemo jih narped o Donu, pozneje o Dunavi, tam med Gotci, tu med Hunci in Bulgari, s katerimi združeni so Rimsko cesarstvo večkrat nadlegovali. Če ravno so tu in tam marsikterikrat kaki junaški čin doprinesli, vunder niso bili nikdar prijatli vojsk in nasilnih bojev; ampak mirno so v zapušene kraje in dežele nastopali, dokler so zadnič nezmerni prostor od Dona do Labe, od Balta do Jadre zasédli. Od Lüneburga čez Meklenburg, Pomorje, Brandenburg, čez Saksonio in Lužiško, Česko, Moravsko, Silezansko, Polsko in čez Rusijo so ségale njih sela takraj tatranskih gora; unkráj Tater pa, kjer so že popred bili Valaško in Multansko zasédli, so se po mnogih junaških delih zmir dalej in dalej razprostirali, dokler de jih je car Heraklij tudi v Dalmacio sprejel, od kodar so scasama kraljstva Slavonsko, Bosniško, Serbsko in Dalmatinsko osnovali. Tudi v Panonii se jih je nebrojno zasédlo, in od Furlanskiga so se razširili spet čez jugoizhodni vogel Germanie, de se je njih vlast z Štajersko Koroško in Krajuško zemljo sklenila. Nar večji prostor, kteriga se dan današni v Evropi en narod ima. Povsod so se naselovali in zemljo od drugih ljudstev zapušeno kakor naselniki, ali pastirji ali poljedelci obdelovali in v svoj prid obračali; tedaj je bla po vsim poprejšnim pokončanju, po vsih prehodih in preselitvah tiha pridna pričujočnost tih narodov deželam koristna. Ljubili so poljedelstvo (kmetijstvo), neko zalogo čed in žita, tudi marsiktere domače umetnosti, in povsod so z perdelki svoje dežele in svojga prida koristno teržtvo pričeli. Prek baltiskiga (slavenskiga) morja (Ostsee) od Lübecka naprej so primorske mesta sozidali, med kterimi je bila Vineta slavenski Amsterdam; tudi z Prusci, z Kuri in Letci so v občni zvezi živeli, kakor jezik tih ljudstev kaže.— O Dnjepru so Kiev, o Volgi Novgorod sozidali, ktera mesta sta kmalo cveteča teržna mesta postala, ker sta černo morje z jutrovim zvezala in pridelke iztočnih krajev v severno in zapadno Evropo vozila. Na Nemškim so se tudi z rudarjjo pečali, so bili zvedeni v topljenju in litju rudnin, sol so delali, platno tkali, medico napravljali in sadne drevesa sadili, in so po svoje veselo muzikalno življenje peljali. Milodarni so bili, zapravljivo gostoljubni, ljubili so kmečko prostost, čertili iz celiga serca rop in razboj. Vunder to jim ni vse nič pomagalo proti zatiranju; še pospešilo ga je. Zakaj, ker se nikdar niso prizadevali, gospodarstvo svetá si pridobiti, ker niso vojskoželjnih naslednih (dedinskih) knezov ali vladarjev med seboj imeli: se je marsikteri narod, posebno pa nemški, nad njimi hudo pregrešil.

Že o vladanju Karola Veliciga so se zatiravne vojske pričele, kterih očiten vzrok je bil le teržni dobiček, če so se prav z kersansko vero izgovarjali; se ve, de junaškim Frankam se je kaj priročno zdelo, priden z poljedelstvom in teržtvam se pečajoči narod v sužnosti spono vkovati, namesto de bi bili sami tih umetnost se učili in poprijeli. Kar so Franki začeli, so Saksonci končali; iz celih dežel so Slavene iztrebili in njih zemljiša med škofe in plemenitnike razdelili. Njih teržtvo na jutrovim morju so severni Germanci pokončali; Vineta je žalosten konec po Dancih storila, in njih ostanki na nemškim so temu podobni, kar so Španci iz Peruancov naredili.— Je li čudo, če bi čez stoletja zatiranja in nar hujši razserditve tega naroda do svojih kersanskih gospodov in roparjev njega nežni karakter h kovarstvu in ljutosti (grozovitosti) se nagnil bil? In vunder se povsod, posebno v deželah, kjer nekoliko svobode vživajo, njih zlahtni znam še spozna. Nesrečno je ljudstvo za tega voljo postalo, ker si pri svoji ljubezni do pokoja in domače pridnosti terdne vojaške naprave ni moglo osnovati, če mu prav neprestrašene hrabrosti v goreči zoperstavi nikolj ni manjkalo. Nesrečno je postalo, de ga je njegova lega med zemeljskimi narodi na eni strani tako blizo Nemcov in na drugi strani njegov herbet vsim napadam izhodnih Tatarov gol pustila, od kterih posebno od Mongolov je veliko terpelo, veliko prestalo. Kolo vse spremenijočiga časa se pa

*) Gotovo bode našim bravcam vstreženo, če jim preroško misel veliciga nemškiga Herderja tukaj poslovenjeno podamo, ktero je v svojim zgodopisu človečanstva o Slavenskih narodih izrekel.

Vč.

med tim neprenehama verti; in ker ti narodi večdel v nar lepšim pojasu zemlje prebivajo; in ker ni drugači misliti, kakor, de boste v Evropi zakonodaja in politika namesto vojniškiga duha zmiraj bolj tiho pridnost in mirno vzajemno kupčijo in obhod narodov povisevati mogle in tudi povisevale boste: se tudi ve, tako globoko pogreznjene, nekđaj pridne in srečne ljudstva, boste enkrat iz svojiga dolziga spanja zdramile, sužnih spon otele, in svoje lepe kraje od Jadranskih bregov do Tatranskih gorá, od Dona do Mulde kakor svojo lastnino rabile in na njih svoje stare praznike mirniga prida in teržtva obhajati smele.

Načert nagovora g. Bučarja na Krajuško narodno stražo, o kterim je v zadnim listu beseda.

Možje!

Slavni dan smo doživeli, dan veselja, povzdignjene serčnosti, dan občniga pobratenja. Kolikokrat nas je k Vam privabila domorodna Vaša prijaznost, lepota Vašiga kraja, Vaših trat in slovenskih gorá. Ali danes ne le to,—bolj in posebno nas je k Vam perpeljal veliki, za vse prihodne dobe imenitni namen. Tu Vas vidim v orožju—mirne Slovence; vojaško bije Vaše serce—desiravno se vojske nikdar niste učili; za meč desnica derži,—ki je le z delam Vas in Vaše drage živiti vajena bila.—Ktera moč je tako čudno spremembo vstvarila?—O! poznam jo, in neizrečeno sim srečin, de jo dobro poznam. Ta je moč ljubezni, proste ljubezni domovine. Dolgo po krivici zadušena nje žerjavca je iskrico storila dalječ tam na dunajskim bregu,—ko blisk je iskra šinila po vsih neizmernih avstrijskih deželah,—plamen zlahtni se je vnel, ki vsaciga dobrotljivo greje, in rast domačiga osrečenja verlo oživi. Povsod je zasvetil ta plamen, in je spoznanje obudil, de je moč svobodniga, zjedineniga naroda stanovitna in nepremagljiva. V hipu torej vstanejo možje, oče, sin, brat, sosed, vsa tovaršija, okraj za okrajam—cel narod se vzdigne in seže po orožji, ki mu ga je nepravlična roka tako dolgo odtegovala. Z isto živo ljubeznijo, ki serca zdaj za domovino vnema, vsaki prime meč in puško, zakaj v bran sta mu, v bran svojiga predragiga doma.

In ravno taka se je pri Vas godila, možje! Edin duh pak, ko Vas, je tudi nas napolnil. Spodobí se, de kteri smo v duhu zedinjeni, se tudi vidama zedinjemo.—Torej smo mi tukaj, torej Vam podamo možko roko in Vas preserčno objamemo v znamenje neprenehljive domorodne zaveze. Ta zaveza je v bran naše ljubljene domovine, našiga velikiga cesarstva, in cesarja premiliga Ferdinanda, ki nam je tolikanj dobrot vdelil, kar jih vsi naši dedi in prededi nikdar niso vživali.

O kako si pač vredna Ti, draga naša slovenska domovina, de te vsiga hudiga obranimo do zadne srage svoje kervi! Kako si nas od mladiga skerbljivo gojila, de smo vredni Tvoji sinovi postali, in le taki hočemo biti vselej! Kar je dobriga, si nas učila z sladkim, tihim glasam materske ljubezni; kar je nam v prid—vse nam obilno daruješ iz bogatih svojih zakladov;—Ti si nam dala življenje, rod, ime in slavo; Tebe nikolj ne bomo pozabili, za Tvojo pravico se hočemo bojevati, dokler v Tvoji zemlji mirno ne počivamo.

Tudi tvoji zvesti vojaki bomo, mogočna Avstrija! zakaj tebi gre zvestoba slavni narodov zavolj tvoje imenitnosti, zavolj čistiga venca tvoje časti, in tvojih nevmerjočih del. Tebe pak, oče Ferdinand, mi hočemo nežaljeniga hraniti, tvoje kraljevstva hočemo braniti, ako bi v sredi neizmernih peklenških nasprotnikov bili!

Te so misli, taki so terdni sklepi, ki iz vira domačinske ljubezni iztekajo. Vizpeljanje taciš naklepov se danes pobratimo. Bratje! kakor je veliko veselje tega dne, je tudi pomemba našiga tukajšniga početja resna in imenitna. Ne bomo le govorili. Obljubo storimo, ki bo veljala za vse prihodne čase, za vse slavne dela ki smo jih danes na svojo roko prevzeli. Tako se obljava naša glasi: Kri in življenje za naš dom! Naša dolžnost je ta, in narvikši čast. Beži! kdor v to ne priseže, beži! kdor bi pomišljevali ali omagati hotel! Dalječ naj bode od nas; on ni Slovenec, on je zdajavec in v novo našo bratovšno naj se ne šteje. Pozabil je, kako strašno je nekđaj Slovec ošabniga Latinea tepel, ko je ta že skorej celiga sveta premagavic bil; koliko je hrabre slovenske kervi izteklo, de ostudin Turčin naše zemlje si ni po-

vlastil takrat, ki je Greške, Vogerske in Španske meje prederl; ko je Mahom narode velike v sužnosti imel,—Slovec mu ni padel; pozabil je zanikerni, kakošna je bila slavna moč Slovincov, ki je na cesarjevo povelje prevzetniga Francoza v njegovo gnjezdo zavernit hitela. Taki zatajivec ne ve—vsaj tega pomembe ne doseže!—kako čudno zdaj slavjanski vitezi laško krivico vžugavajo, kako jim je merzla smert ljubši, kot sramotna zguba, kako de družiga ne žele kakor slavo in premago čez sovražnika. Kar revež tak ne razumi, bratje! to bodi nam v zgled. Posnemajmo verle svoje sprednike, skažimo, de smo eniga rodu z svojimi mogočnimi bratji na Laškim. Bodi vojska, boj, smert in grob pred nami, bratje to nas ne straši, vse to nam je ljubo, ako tako tirja—ljubezen domovine. O pač je ona nevsahljivi studenc lepih, velikih možkih del; dokler ona v naših sercih klije, ne bo nihče naše pravice nam kratil, nihče našiga rodu in doma zatiral.

Iz ravno tiste ljubezni pa tudi vse visoko cenimo, kar domovino časti in čversti, vsakiga, kdor se ji je kedaj dobrotljiviga izkazal. Bratje! ne bote prašali, komu zato naša nar večji hvala gre. Tistimu, kterimu smo danes zvestobo do smerti obljubili, zakaj tudi za nas si je večno slavo zaslužil on—Ferdinand, Cesar Avstrijski, Vojvoda Slovincov. Z menoj tedaj recite:

Slava našimu Cesarju
Ferdinandu milimu,
Avstrijskimu vladarju
In očetu dragimu!
Zdrobil je železne spono,
Vez ljubezni oživi,
Slava Mu obdaja trone,
Slava, Slava Mu doni!

Kako Nemci snubijo.

Kadar se čerri (zamoreci) v Ameriko prodavajo, kadar se v Turčii z sužniki in sužnicami baranta, kakšen krič in hrup? na Nemškim se pa postavljajo na terg beli in kupčujejo že s tem, kar so clo aidi spostovali. Priloženi listki iz naših (pruskih) novin Vam pokažejo, kaj menim. Z temi besedami mi je pisal prijatelj iz —r— in je pridal petero izstrižkov z nadpisam: „Heirathsantrag“ ali pa „Heiraths-gesuch“. Čudno! Človek bi neverjel, če bi ne bilo natisneno. Berite rojaki in sodite o kulturi nemški!

Mlad kupec v W— iše v novinah („auf diesem jetzt ganz gewöhnlichen Wege“) nevesto, bodi si mlado vdovo brez otrok ali pa prsto devico „mit einem disponiblen Vermögen von einigen Tausend Thalern.“—Drug se ponuja gospi (dami) le z nekoliko sto tolarji „zum Gang durchs Leben“ in pravi od sebe, de je mlad mož, „der eine angenehme freundliche Profession betreibt, von nicht unangenehmen Aeussern ist, einen rechtlichen Charakter und nicht oberflächliche Bildung besitzt.“. Kakšno pa je to „prijetno rokodelo“ z tem „nepoverhnim bildunkem“? Tretji, nek vdovec si želi vdovo brez otrok ali pa 36—46 letno gospo „verträglich heitern Gemüths, mit einem Vermögen von circa 4—5000 Thalern. Die Confession ist gleich“, dodane ta prav tolerantni ženin. — Nar krepkejši je pa snubitev štirih mož iz Svidnice (iz pruske Silezie); dva sta vdovca, dva pa mladiča, primorajo skupej 100,000 tolarjev; išejo štiri mlade gospe k večim 30 letne, „mit einem disponiblen Vermögen von 5—10,000 Thalern“. Vsak iz teh štirih ženinov je mende „körperlich wohlgebildet, nicht ohne Geist, gemüthvoll und in den dreissiger Jahren alt.“—Dozdaj si nisim mogel razložiti, kaj de je to „deutsche Gemüthlichkeit“—tu imamo štiri take „gemüthvolle—nicht ohne Geist.“—Na zadnje tudi—stisnite oči slovenske deklíce—mlada 18—20 letna deklíce „sonst imponirenden Aeussern, so auch sehr gebildet“, si iše tudi po ti „zdaj navadni poti“ ženina ali hoče „samo uradnika z 10,000 tolarji.“ Kaj de mu ona prinese, ne pove: more biti pride na vago njeno „imponirendes Aeussere“ z pridavkam kosčika bildunka. Pri vsakim takim oglasu stoji tudi, kje se imajo „hier-auf Reflektirende“ oglasiti.

Tako dalječ je prišla svoboda luteranskih zakonskih postav! Moj razjezen prijatelj je priložil še naslednje verstice: „Blagor tebi narod Slavjanski, de se nisi na ti stopnji izobraženja! O de bi je nikdar ne dosegel! Malo kteri list novin, ki bi takih kupčij ne oglašal; tu sem jih Vam le par odstrigel, kakor so mi v roke padle; včasí so še nesramniši. Kakšna je tu vestna moč v ljudstvu, kakšno zadržanje doma v rodovini—sodite sami!“

(Květy a plody.)